

บันทึก

เรื่อง อำนาจในการเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจาก
ผู้ทำเหมืองตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔

กระทรวงอุตสาหกรรมมีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อก.๐๓๐๑/๑๙๓๙ ลงวันที่ ๘
เมษายน ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เนื่องจากกรมทรัพยากรธรณี
รายงานว่า คณะมนตรีดีบุกตามความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๘
และวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๒๕ มีมติให้ประเทศไทยส่งเงินเข้าสมทบกองทุนมูลค่าที่กันชนดีบุกเป็น
เงิน ๑๐,๖๘๙,๒๖๒ ปอนด์สเตอร์ลิง ภายในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๕ ในการนี้ กรมทรัพยากร
ธรณีได้หารือกับผู้ทำเหมืองแล้ว ที่ประชุมเห็นชอบให้กรมทรัพยากรธรณีกู้เงินจำนวน ๕๐๐ ล้าน
บาทเพื่อส่งเข้ามูลค่าที่กันชน แล้วจึงเรียกเก็บเอาจากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำ
เหมืองโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ แต่เนื่องจากความตกลง
ดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ จะสิ้นอายุในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ นี้ กรมทรัพยากรธรณีจะ
เรียกเก็บเงินจากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองได้ประมาณเดือนละ ๙ ล้านบาท
ไม่เพียงพอกับจำนวนเงินที่กู้ จึงเกรงว่าเมื่อความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ สิ้นอายุ
และไม่มีความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๖ ใช้บังคับต่อเนื่อง กรมทรัพยากรธรณีจะยังคง
มีอำนาจเรียกเก็บเงินจากบุคคลดังกล่าวเพื่อนำส่งเงินกู้คืนตามข้อผูกพันที่ได้กระทำไว้ต่อไปจน
ครบจำนวนได้หรือไม่

กรมทรัพยากรธรณีพิจารณาร่วมกับผู้ทำเหมืองแล้ว มีความเห็นเป็นสองฝ่ายคือ
ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า เมื่อความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ สิ้นอายุลง และไม่มีความ
ตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๖ ใช้บังคับต่อเนื่อง ถึงแม้ว่ากรมทรัพยากรธรณีจะต้องเรียก
เก็บเงินจากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองเพื่อส่งใช้เงินกู้คืน กรมทรัพยากร
ธรณีไม่อาจจะอาศัยอำนาจตามความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแร่
ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ เรียกเก็บเงินได้ เพราะความตกลงดีบุกระหว่างประเทศไม่มีผลใช้บังคับแล้ว
คณะมนตรีดีบุกจะต้องดำเนินการชำระบัญชี ประเทศที่มีส่วนในมูลค่าที่กันชนก็จะได้รับส่วนแบ่ง
ของตนตามสัดส่วนคืน อำนาจในการเรียกเก็บเงินเพื่อชำระหนี้เงินที่กู้ยืมจึงหมดไป แต่อีกฝ่าย
หนึ่งมีความเห็นว่า เมื่อกรมทรัพยากรธรณีรับภาระกู้เงินเพื่อส่งเข้าสมทบมูลค่าที่กันชนซื้อดีบุก
ในตลาดโลกเข้ากองทุนแทนผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองไปก่อนตามความ
ตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ แล้ว ย่อมใช้อำนาจตามความในวรรคสองของมาตรา ๒๔
แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ เรียกเก็บเงินแทนแร่รวมทั้งดอกเบี้ยและ
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากบุคคลดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของบุคคลเหล่านั้นที่จะรับส่วนแบ่งใน
มูลค่าที่กันชนนั่นเอง ถึงแม้ว่าความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ สิ้นสุดลง โดยไม่มี
ความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๖ ใช้บังคับต่อเนื่อง แต่การชดใช้เงินคืนให้แก่รัฐเป็น

ภาระหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวตามกฎหมายซึ่งมีอยู่ก่อนความตกลง ฉบับที่ ๕ จะสิ้นสุดลง กรมทรัพย์สินทางปัญญาขอเรียกร้องให้อำนาจเรียกเก็บเงินคืนตามพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ ต่อไปจนครบถ้วนได้

เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญในข้อกฎหมาย หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง ย่อมมีผลกระทบต่อกระเทือนส่วนได้เสียของรัฐ ผู้ทำเหมืองและผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อแร่จากผู้ทำเหมือง ฉะนั้น เพื่อความรอบคอบในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงเห็นควรนำปัญหาดังกล่าวให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัย กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเสนอ จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้ประชุมปรึกษาปัญหาที่กระทรวงอุตสาหกรรมหารือมา โดยมีผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) เข้าร่วมชี้แจง ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ ความตกลงนี้ประเทศไทยมีความผูกพันที่จะต้องส่งแร่หรือส่งเงินแทนแร่เข้าสมทบในมูลภัณฑ์กันชนตามจำนวนที่คณะมนตรีดีบุกกำหนด แต่ภาระในการส่งแร่หรือส่งเงินแทนแร่เข้ามูลภัณฑ์กันชนนั้น พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ มาตรา ๒๔^๑ กำหนดให้ผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยบัญญัติให้เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง เพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศ ตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ในทางปฏิบัตินั้น คณะมนตรีดีบุกจะระบุจำนวนเงินและระยะเวลาที่ประเทศสมาชิกจะต้องส่งเงินจำนวนดังกล่าวเข้ามูลภัณฑ์กันชนไว้ด้วย ดังนั้น เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาในกรณีที่รัฐบาลไม่อาจส่งเงินเข้ามูลภัณฑ์กันชนได้ทันตามเวลาที่คณะมนตรีดีบุกกำหนด พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ จึงได้กำหนดมาตรการในข้อนี้ขึ้นไว้ในวรรคสองของมาตรา ๒๔ ว่า ให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนไปก่อนได้ แล้วเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองในภายหลัง โดยรวมถึงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วย เมื่อคณะมนตรีดีบุกตามความตกลงดีบุกระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ มีมติให้ประเทศไทยจัดส่งเงินเข้าสมทบในมูลภัณฑ์กันชนเป็นเงิน ๑๐,๖๘๙,๒๖๒ ปอนด์สเตอร์ลิงภายในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๕ แต่โดยการที่เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้

^๑ มาตรา ๒๔ ให้เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง เพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศ ตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่เพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนตามวรรคหนึ่งไม่อาจกระทำได้ตามกำหนดเวลา ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนได้ แล้วให้เรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง โดยรวมถึงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วย

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับในส่วนจำนวนเงินที่รัฐบาลเป็นผู้ส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศโดยตรง

ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนไม่อาจกระทำได้ทันตามกำหนดเวลาดังกล่าว และเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมติคณะมนตรีตบุงดงกล่าวข้างต้น กรมทรัพยากรธรณีได้เชิญผู้ทำเหมืองมาปรึกษาหารือในเรื่องนี้แล้ว ที่ประชุมผู้ทำเหมืองเห็นชอบที่จะให้กรมทรัพยากรธรณีกู้เงินจำนวน ๕๐๐ ล้านบาท เพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนไปก่อน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีจึงจำเป็นต้องกู้เงินเป็นจำนวน ๕๐๐ ล้านบาทเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนตามมติของที่ประชุมผู้ทำเหมือง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) พิจารณาแล้ว เห็นว่าการกู้เงินในกรณีดังกล่าวของอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีเป็นการกู้เงินโดยอาศัยพระราชบัญญัติควบคุมแร่ตบุง พ.ศ. ๒๕๑๔ มาตรา ๒๔ วรรคสอง ซึ่งอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีมีอำนาจที่จะกู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนไปก่อนได้ แล้วจึงไปเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองในภายหลัง โดยรวมถึงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วย โดยเหตุนี้แม้ว่าในระหว่างการเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองนั้น ความตกลงตบุงระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ จะได้สิ้นสุดลง และไม่ว่าจะมีความตกลงตบุงระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๖ ใช้บังคับต่อเนื่องไปอีกหรือไม่ก็ตาม กรมทรัพยากรธรณีก็ยังมีอำนาจตาม มาตรา ๒๔ วรรคสอง ที่จะเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองต่อไปจนกว่าจะครบจำนวนได้ เพราะการเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หากใช้เป็นการเรียกเก็บเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนซึ่งอาจจะต้องสิ้นสุดไปพร้อมกับความตกลงตบุงระหว่างประเทศฉบับที่ ๕ ไม่ แต่เป็นการเรียกเก็บเพื่อชดใช้เงินกู้ยืมรวมทั้งดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนแทนผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง กรมทรัพยากรธรณีก็ย่อมมีอำนาจเรียกเก็บเงินแทนแร่จากบุคคลดังกล่าวได้ต่อไปจนกว่าจะครบจำนวนเงินที่อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนรวมทั้งดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ เพราะการเรียกเก็บเงินนั้นเป็นการชดใช้หนี้ ซึ่งตามกฎหมายเป็นภาระหน้าที่ของผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองจะต้องส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศตามพระราชบัญญัติควบคุมแร่ตบุง พ.ศ. ๒๕๑๔ มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ให้เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง เพื่อส่งเข้ามุลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศ ตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง” อีกทั้งภาระหน้าที่ของผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองดังกล่าวนี้เกิดขึ้นก่อนความตกลงตบุงระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ จะสิ้นสุดลง ดังนั้น ถึงแม้ว่าความตกลงตบุงระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๕ จะได้สิ้นสุดและไม่มผลใช้บังคับแล้ว คณะมนตรีตบุงจะต้องดำเนินการชำระบัญชีและประเทศที่มีส่วนในมุลภัณฑ์กันชนจะได้รับส่วนแบ่งของตนตามสัดส่วนคืนก็ตาม ก็เป็นเรื่องที่คณะมนตรีตบุงจะต้องปฏิบัติตามความตกลงตบุงระหว่างประเทศและเงินส่วนแบ่งอันเป็นผลจากการชำระบัญชีมุลภัณฑ์กันชนนั้นก็ตกได้แก่ผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง ตามที่บัญญัติไว้

ในมาตรา ๒๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ ดังนี้ จึงเป็นที่เห็นได้ว่าการชำระบัญชีของคณะกรรมการดีบุกกิติ การที่ประเทศซึ่งมีส่วนในมูลภัณฑ์กันชนจะได้รับเงินส่วนแบ่งอันเป็นผลจากการชำระบัญชีคืนก็คืนนั้น หากมีผลกระทบกระเทือนอำนาจอธิปไตยกรรมทรัพย์สินที่จะเรียกเก็บเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ ซึ่งมีได้ซื้อจากผู้ทำเหมืองไม่มี อำนาจในการเรียกเก็บเงินแทนแร่เพื่อชำระหนี้เงินที่กู้ยืมดังกล่าวข้างต้น ตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. ๒๕๑๔ จึงคงมีอยู่โดยสมบูรณ์ เนื่องจากการบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์
(นายอมร จันทรสมบูรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๒๕

^๒ มาตรา ๒๘ เมื่อรัฐมนตรีประกาศจ่ายเงินส่วนแบ่งอันเป็นผลจากการชำระมูลภัณฑ์กันชนแล้ว ผู้ถือหนังสือสำคัญมูลภัณฑ์กันชนขอรับเงินส่วนแบ่งตามหนังสือสำคัญมูลภัณฑ์กันชนคืนได้ โดยส่งมอบหนังสือมูลภัณฑ์กันชนต่อทรัพย์สินทวิภาคกรณีประจำท้องที่ซึ่งออกหนังสือสำคัญนั้น หรือต่อกรมทรัพย์สิน